

« zurück blättern vor »

SZPERAĆ v. imp., ab 1561; auch *szperlać, szpyrać*; ‘auf der Suche nach etw. Dinge durcheinanderwerfen; auf der Suche nach Informationen Bücher, Dokumente o. dgl. durchstöbern, etw. suchen’ – ‘szukając czegoś, przerzucać rzeczy; poszukując informacji, przeglądając książki, dokumenty itp.; szukać czegoś’: 1579 SkarŻyw A2, SPXVI *aby fie ná [...] gadkách dwornego wtáiemnicách Bojskich szperánia / zábáwili*. o 1587 PaprUp I4v, SPXVI *Z listem przijaciel do przijaciela trudno miał prześlac / trzefiono szperowano*. o 1588 Calep 958a, SPXVI *Scrupulositas – Trudne szperanię*. o 1592 LatHar 372 marg, SPXVI *Kto szpyra w maiefthaćie / olśnie*. o 1593 WujNT 564 marg, SPXVI *W táiemnicách Bozkich [...] żaden szperác nie ma*. o 1597 CiekPotr 60, SPXVI *że nam skrzynie násze Roftrzańáią / szperáią*. o (1621) 1643 CN *porzę / przerzynam / otwieram rybę / szperam w brzuchu rybiem*. o 1649 StarKaz n.312, SP17 *ten co szperla w artykulách wiary, pędko w niedowiárstwo wpádnie*. o (1683) 1745 Lub.Roz. 13, L *Darmo czas trawiemy, zakrytego początku każdéy rzeczy w naturze szperlaiąc*. o (1783) 1877 Zabł.Amf. 137, DOR *Nie lepiej by też dla mnie wypadło tym razem zamknąć oczy, nie szperac i rzecz puścić płazem?* o 1775–1806 Teat. 38 165, L *Szperac w sekretach nie przyftoi*. o (†1794) 1869 Jasiń.Pisma 49, DOR *Na to nam rozum natura dała, byśmy nim prawdy szperali*. o (1817–1855) 1949–1955 Mick.Listy II 261, DOR *Nie idzie o to, ażeby w książkach szperac; nie tylko z książek uczymy się, ale potrzeba nasze własne życie i to, co nas otacza, badać i pojmwować*. o 1844 Szyrm.Pow.II 253, DOR *Pan masz do mnie jakąś ważną urazę, więc przyjmując to za fakt i nie szperając przyczyn, ofiaruję panu honorową satysfakcję*. o 1899 Tyg.Illustr. 37, DOR *Czas jakiś przebywał w Warszawie, w której mógł godzić swe zawodowe zajęcia nauczycielskie ze szperaniem po archiwach*. o 1952 Kowalew.S.Bliżej 157, DOR *Milcząc sięga do szuflady biurka. Szpera w niej przez dłuższą chwilę*. – SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. ◊ **Var:** *szperac* v. imp. – CN, TR, SWIL, SW, DOR; *szperlać* v. imp. – TR, L, SWIL, SW; *szpyrać* v. imp., 1592 LatHar 372 marg, SPXVI – nur SPXVI. ◊ **Etym:** nhd. *spieren, spüren* v., ‘suchen; merken, gewahr werden’, GRI. ◊ **Der:** *szperować* v. pf., 1561 1 Leop. 4 Ezdr.1b 58, L, zuerst geb. MAĆZ; *przeszperac* v. pf., [hapax] (†1572) 1577 3.Leop.3 Reg. 20 6, L, zuerst geb. L; *wyszpyrować* v. pf., [hapax] (1611) 1767 Błaz.Krom 481, L, zuerst geb. L; *wyszperac* v. pf., 1644 Pim.Kam. 348, L, zuerst geb. CN; *wyszperlać* v. pf., 1646 Star.Dw. ded., L, zuerst geb. L; *szpyracz* subst. m., [hapax] 1745–1746 ChmAteny II 595, SP17; *szperac* subst. m., (1756) 1949 Chmiel 378, PUZ, zuerst geb. TR; *zaszperac* v. pf., zuerst geb. BAN; *zaszperlać* v. pf., zuerst geb. BAN; *poszperac* v. pf., 1868 Kłosy 177, DOR, zuerst geb. BAN; *poszperlać* v. pf., zuerst geb. BAN;

doszperać v. pf., zuerst geb. BAN; *wyszpyrać* v. pf., zuerst geb. L; *szperlacz* subst. m., zuerst geb. L; *szperlant* subst. m., zuerst geb. L; *szperler* subst. m., zuerst geb. L; *szperacz* subst. m., 1822 Don Car 59-61, SJAM, zuerst geb. L; *szperanina* subst. f., zuerst geb. SWIL. ❖ Eine Ableitung *szperować*, homonym mit ↑*szperować*, von LINDE als “ungewöhnlich” gekennzeichnet, scheint auf das 16.–17. Jh. beschränkt zu sein.

« zurück blättern vor »